

Utbildningsutskottets betänkande

1978/79: 5

med anledning av propositionen 1977/78: 182 såvitt den gäller viss tjänst som professor vid Chalmers tekniska högskola jämte motion

Propositionen

I propositionen 1977/78: 182 har regeringen (utbildningsdepartementet) — efter föredragning av statsrådet Wikström — bl. a. hemställt att riksdagen skall bemyndiga regeringen att inrätta en tjänst som professor i arbetsorganisation i enlighet med vad som förordats i propositionen.

Regeringen har i propositionen lagt fram förslag i tre skilda frågor. Under riksmötet 1977/78 behandlade riksdagen två av frågorna, nämligen dels fråga om tre tjänster för forskning kring alkoholproblemen, dels fråga om förande över stat av en tjänst som professor vid universitetet i Stockholm (UbU 1977/78: 29, rskr 1977/78: 381). Behandlingen av den tredje frågan, som gäller utbyte av en vid Chalmers tekniska högskola inrättad tjänst som professor i fysik mot en tjänst som professor i arbetsorganisation, har riksdagen beslutat uppskjuta till inrevarande riksmöte.

Motionen

1977/78: 1983 av Rune Torwald (c) vari yrkas att riksdagen beträffande bemyndigande att inrätta en professur i arbetsorganisation vid Chalmers tekniska högskola avslår propositionen 1977/78: 182 samt hemställer att regeringen, sedan samtliga berörda instanser i Göteborg beretts tillfälle att avge yttrande i ärendet, återkommer till riksdagen med nytt förslag.

Bakgrund

Universitetet i Göteborg (GU) och Chalmers tekniska högskola (CTH) har ett antal gemensamma institutioner, bl. a. den fysiska institutionen. Vid den gemensamma fysiska institutionen finns tre tjänster som professor i ämnet fysik. De är alla uppförda på CTH:s stat. Innehavarna av tjänsterna är skyldiga att undervisa även studerande från GU. En av nämnda tjänster som professor i fysik blev ledig år 1974. Dåvarande konsistoriet vid CTH beslöt i oktober 1976 förorda att den lediga tjänsten som professor i fysik skulle återbesättas i ämnet fysik. I maj 1977

beslöt universitets- och högskoleämbetets (UHÄ) planeringsberedning för sektorn för tekniska yrken samt för de matematisk-naturvetenskapliga och de tekniska fakulteterna (planeringsberedning T) bereda CTH tillfälle att ytterligare överväga tjänstens inriktning. Planeringsberedningen framhöll att ett nytt förslag borde bygga på en analys av de behov som kunde förutses för forskning och utbildning vid såväl GU som CTH. Vid prövningen borde även övervägas om den lediga professuren borde omvandlas till någon av de professurer som CTH och/eller GU föreslagit i anslagsframställningen för budgetåret 1978/79.

I september 1977 förordade styrelsen för CTH enhälligt att professuren skulle återbesättas i ämnet fysik. Ett nytt förslag till vetenskapligt program i detta ämne lades fram. En förutsättning för styrelsens ställningstagande var emellertid att den under flera år av CTH och UHÄ föreslagna professuren i arbetsorganisation skulle komma att inrättas från och med den 1 juli 1979. Om en sådan tjänst i arbetsorganisation inte kunde påräknas inom rimlig tid prioriterade styrelsen för CTH en omvandling av den lediga professuren i fysik till professor i arbetsorganisation före återbesättning av tjänsten i ämnet fysik.

Styrelsen för GU framhöll i skrivelse till UHÄ i oktober 1977 att det för universitetet var synnerligen allvarligt om en av professurerna i fysik skulle flyttas bort från de gemensamma matematisk-naturvetenskapliga ämnena. Då skulle forsknings- och forskarutbildningspotentialen i ämnet fysik avsevärt försvagas. Styrelsen strök därför kraftigt under vikten av att den lediga tjänsten skulle återbesättas i ämnet fysik.

UHÄ:s planeringsberedning T beslöt den 12 januari 1978 med sju röster mot fyra föreslå en omvandling av tjänsten vid CTH som professor i fysik till en tjänst där som professor i arbetsorganisation. Detta blev också UHÄ:s förslag till regeringen. UHÄ förutsatte därvid att GU i kommande anslagsframställningar skulle bedöma behoven av ytterligare undervisnings- och handledningsresurser inom ämnesområdet fysik som kompensation för den omvandlade professuren och väga dessa behov mot andra behov av förstärkningar.

Utskottet

Vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg (CTH) finns inrättad en professor i fysik, vilken saknat ordinarie innehavare sedan juli månad 1974. Innehavaren av professuren är skyldig att undervisa även vid universitetet i Göteborg (GU).

I propositionen 1977/78: 182 (s. 7—9, 10) hemställer regeringen (hemställan 2) om riksdagens bemyndigande att ändra denna professor i fysik till en professor vid CTH i arbetsorganisation i enlighet med förslag från universitets- och högskoleämbetet (UHÄ).

Enligt motionen 1977/78: 1983 bör riksdagen avslå regeringens för-

slag och i stället hemställa om ett nytt förslag. Motionären framhåller att GU inte har någon egen tjänst som professor eller biträdande professor i fysik, varför GU är helt beroende av de högre tjänster i ämnet som är knutna till CTH.

Utskottet vill för sin del anföra följande.

I propositionen 1977/78: 100 (bil. 12 s. 365—366) betonades att samhällets behov av forskning inom nya områden kräver en ökad rörlighet inom forskningsorganisationen. Med hänsyn till de knappa resurser som kan förutses för de närmaste åren måste, framhöll föredraganden, förnyelsen ske inom ramen för givna resurser, t. ex. genom omprövning av lediga professurers inriktning. Utskottet (UbU 1977/78: 22 p. 1, rskr 1977/78: 338) hade inget att erinra mot bl. a. dessa riktlinjer för forskningspolitiken. Samtidigt kan konstateras att kraven på ökade resurser för naturvetenskaplig och teknisk grundforskning och förbättrad utbildning inom dessa områden är starka.

I vad gäller det nu aktuella förslaget att omvandla en tjänst som professor i fysik till en tjänst som professor i arbetsorganisation kompliceras situationen genom att två läroanstalter berörs. Tjänsten betjänar i dag både CTH och GU. Om den omvandlas i enlighet med regeringens förslag skulle det innebära en reduktion av GU:s resurser.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på hemställan 2 i propositionen 1977/78: 182 och med anledning av motionen 1977/78: 1983 som sin mening ger regeringen till känna att tjänsten vid CTH som professor i fysik bör återbesättas i ämnet fysik med den beskrivning av det vetenskapliga området som styrelsen för CTH den 20 september 1977 enhälligt beslöt föreslå UHÅ och som styrelsen för GU tillstyrkt. Liksom tidigare bör innehavaren av tjänsten vara skyldig att undervisa både vid CTH och GU.

Utskottets av särskilda skäl motiverade förslag att professuren i fysik skall bibehållas får emellertid inte innebära att den mycket angelägna utbyggnaden av arbetsvetenskaperna förscnas. Arbetsvetenskapen är av stor betydelse för den tekniska utbildningen. Regeringen bör därför redan i samband med nästa års budgetproposition förelägga riksdagen förslag om inrättande av en forskartjänst vid CTH i ämnet arbetsorganisation. Detta bör riksdagen med anledning av hemställan 2 i propositionen 1977/78: 182 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande tjänst som professor i fysik vid Chalmers tekniska högskola avslår propositionen 1977/78: 182 och med anledning av motionen 1977/78: 1983 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
2. att riksdagen beträffande tjänst som professor i arbetsorganisation vid Chalmers tekniska högskola med anledning av propo-

sitionen 1977/78: 182 som sin mening ger regeringen till känna
vad utskottet anför.

Stockholm den 10 oktober 1978

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Ove Nordstrandh (m), Bengt Wiklund (s), Sven Johansson (c), Lars Gustafsson (s), Linnea Hörlén (fp), Roland Sundgren (s), Gösta Karlsson (c), Helge Hagberg (s), Hans Nyhage (m), Lennart Bladh (s), Christina Rogestam (c), Torsten Karlsson (s) och Jörgen Ullenhag (fp).